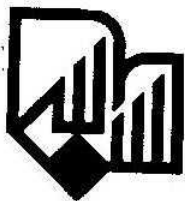

۱۴۳۴۸۶۴

مسئولیت مدنی مقصديان راه

در تصادفات رانندگی

(وزارت راه و شهرسازی - شهرداری)

مؤلف:

حمیدرضا سلیمانیان

کارشناس عالی رتبه حقوقی راه و شهرسازی

(مدرس دانشگاه)

بیتور و انقدهد

سرشناسه	: سلیمانیان، حمیدرضا، ۱۳۳۹ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: مسئولیت مدنی متصدیان راه در تصادفات رانندگی/ مولف حمیدرضا سلیمانیان.
مشخصات نشر	: تهران : راشدین، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۱ ص.
شابک	: 978-600-361-366-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۶۹] - ۱۷۵.
موضوع	: مسئولیت ناشی از حوادث رانندگی -- ایران
موضوع	: Liability for traffic accidents -- Iran
موضوع	: مسئولیت (حقوق) -- ایران
موضوع	: Liability (Law) -- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵۸۴۹KMH ۵م/س
رده بندی دیسی	: ۵۵۰۳۲۲/۳۴۶
شماره کتابخانه ملی	: ۴۲۹۵۹۶۶

■ انتشارات راشدین

عنوان کتاب:	مسئولیت مدنی متصدیان راه در تصادفات رانندگی
مؤلف:	حمیدرضا سلیمانیان
نظارت فنی:	راهب عارض
صفحه آرا و طراح جلد:	افسانه حسن بیکی
چاپ و صحافی:	کوروش ۲
نوبت چاپ:	اول-۱۳۹۵
شمارگان:	۱۰۰۰
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۶۱-۳۶۶-۹
قیمت:	۱۵۰۰۰۰ ریال
نشانی:	میدان انقلاب - کارگر جنوبی - بن بست گشتاب - پلاک ۴ واحد ۶
تلفن / نامبر:	۶۶۴۰۸۲۲۴ - ۶۶۱۲۳۴۴۹
تلفن سفارشات:	۴۴۶۴۷۸۳۲

www.rashedin.info
Email: rashed1829@yahoo.Com

■ پایگاه اینترنتی:
■ پست الکترونیک:

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار.....
۱۱	فصل اول: تصادفات، حوادث و سوانح رانندگی.....
۱۱	مبحث اول: مفاهیم.....
۱۱	گفتار نخست: مفهوم تصادفات، حوادث و سوانح رانندگی.....
۱۲	الف: مفهوم تصادفات رانندگی.....
۱۳	ب: مفهوم حوادث رانندگی.....
۱۵	گفتار دوم: مفهوم متصدی راه.....
۱۵	الف: حریف متصدی.....
۱۷	ب: تعریف.....
۲۱	راه های برون شهری.....
۲۴	راه های درون شهری.....
۲۶	پیمانکاران ساخت یا نگهداری راه.....
۲۷	طرفهای مشارکت پروژه های راه.....
۲۸	مبحث دوم: مروری بر مبانی و تحولات مسئولیت مدنی ناشی از حوادث رانندگی.....
۲۹	گفتار اول: مسئولیت نوعی در حوادث رانندگی برای دارنده وسیله نقلیه.....
۳۳	گفتار دوم: مسئولیت راننده.....
۳۸	مبحث سوم: بیمه مسئولیت و نقش آن در جبران خسارت ناشی از حوادث رانندگی.....
۳۸	گفتار اول: مفهوم بیمه و رابطه آن با مسئولیت مدنی.....
۴۴	گفتار دوم: بیمه مسئولیت کارفرما (دولتی یا غیر دولتی) در مقابل اشخاص ثالث.....
۵۱	فصل دوم: مبانی و ادله مسئولیت متصدیان راه.....
۵۱	مبحث اول: منابع و ادله مسئولیت مدنی متصدیان راه.....
۵۷	گفتار دوم: منابع حقوقی خاص.....
۵۷	الف- قانون ایمنی راه ها و راه آهن (اصلاحی ۱۳۷۹): تحولی جدید در مسئولیت مدنی دولت.....
۶۲	مبحث دوم: تحلیل مسئولیت متصدیان راه بر مبنای نظریه تقصیر.....
۶۲	گفتار اول: مفهوم تقصیر و تحول آن.....
۶۴	گفتار دوم: انواع تقصیر از نظر نوع فعل زیانبار.....
۶۴	الف: تقسیم به اعتبار سلبی یا مثبت بودن آن.....
۶۶	ب: تقصیر از نظر نوع فعل مثبت.....

۶۹	ج - تقصیر منفی (یا فعل سلبی).....
۷۱	نقض تکلیف قانونی معین (خاص) - وظیفه مراقبت.....
۷۲	وظیفه مراقبت (ایمنی) در راه‌ها.....
۷۴	نقض تکلیف قانونی خاص برای وزارت راه و شهرسازی از منظر رویه قضائی.....
۷۶	۳- نقض تکلیف کلی.....
۸۳	مبحث سوم: تحلیل مسئولیت متصدیان قانونی راه بر مبنای نظریه مسئولیت دولت.....
۸۴	گفتار اول: رویکرد مسئولیت مبتنی بر تقصیر.....
۸۹	۱-۲- نقض وظیفه مراقبت - ترک فعل به عنوان مبنای مسئولیت.....
۹۰	۲-۲- انضمام ناخواسته وظیفه قانونی (تقصیر مثبت).....
۹۱	۱-۳- نظر رعایت حدود متعارف.....
۹۱	۲-۳- نظریه عامل غیر مرتبط با وظایف.....
۹۶	گفتار دوم: رویکرد مسئولیت بدون تقصیر دولت یا از لحاظ خطر.....
۹۹	فصل سوم: اشخاص مسوول در حوادث رانندگی.....
۹۹	مبحث اول: متصدیان قانونی راه.....
۹۹	گفتار اول: شخصیت حقوقی متصدی راه.....
۱۰۰	الف: مسئولیت اشخاص حقوقی.....
۱۰۱	ب: مسئولیت مدنی وزارت راه و شهرسازی و شهرداری‌ها در موارد نقض راه‌ها.....
۱۱۳	۱-۳- عدم تقصیر شخصی کارمند.....
۱۱۸	۲-۳- احراز تقصیر دولت.....
۱۲۶	ج: مسئولیت ناشی از عدم نصب علائم ایمنی لازم به هنگام عملیات راهسازی و تعمیر راه.....
۱۲۹	گفتار دوم: مسئولیت کارمندان و مستخدمین قانونی راه.....
۱۲۹	الف: مسئولیت ناشی از نقض راه.....
۱۳۴	ب: مسئولیت ناشی از عدم نصب علائم ایمنی به هنگام اجرای عملیات راهسازی یا تعمیر راه.....
۱۳۶	ج: اجتماع مسئولیت اداره متصدی راه و کارمند.....
۱۳۷	مبحث دوم: مسئولیت متصدیان قرار دادی راه.....
۱۳۸	گفتار نخست: طرف‌های مشارکت در احداث راه.....
۱۳۸	الف - مسئولیت کارفرما.....
۱۴۰	ب - مسئولیت شخصی کارکنان و اجتماع مسئولیت با کارفرما.....
۱۴۱	گفتار دوم: مسئولیت پیمانکاران.....

۱۴۳	مبحث سوم: تعدد اسباب در مسئولیت ناشی از حوادث رانندگی
۱۴۳	گفتار نخست: اجتماع مسئولیت متصدی راه و دارنده وسیله نقلیه
۱۴۷	گفتار دوم: اجتماع مسئولیت متصدی راه و راننده
۱۵۰	گفتار سوم: سایر عوامل مؤثر بر وقوع حادثه رانندگی
۱۵۱	الف - تأثیر فعل ایجاد کنندگان موانع در راهها
۱۵۶	ب: تأثیر قوه قاهره بر مسئولیت متصدیان راه
۱۶۰	مبحث چهارم: مسئولیت متصدیان قانونی و اشخاص حقوقی نسبت به جبران خسارات بدنی
۱۶۱	گفتار اول: ماهیت حقوقی دیه به عنوان مجازات
۱۶۲	گفتار دوم: ماهیت حقوقی دیه به عنوان جبران خسارت
۱۶۸	گفتار سوم: مسئولیت کفوری شخص حقوقی در سایر کشورها و ایران
۱۷۱	فرجام سخن
۱۷۵	منابع

پیشگفتار

متصدیان راه نظیر وزارت راه و شهرداری وظیفه احداث و نگهداری و ایمن سازی راه ها را بر عهده دارند. در مواردی که نقص راه یا عدم رعایت اصول ایمنی توسط آنان مؤثر در تصادفات باشد، مسئولیت آنها به عنوان یکی از اسباب یا علت تامه تصادفات مطرح و بر پایه قواعد مسئولیت مدنی و قوانین خاص موضوعه، اصل مسئولیت آنها و حدود آن بحث می شود. مسئولیت مدنی متصدیان راه از دو جهت مورد تحلیل قرار می گیرد: از یک طرف بر مبنای قواعد مسئولیت مدنی و نظریه تقصیر قابل بررسی است و از طرف دیگر با توجه به اینکه متصدیان راه عمدتاً به صورت موسسه دولتی یا عمومی هستند، باید موضوع بر اساس مسئولیت مدنی دولت و نظریه های مطرح شده در این خصوص صورت می گیرد. در این موارد، در کنار مسئولیت شخص حقوقی متصدیان راه، بحث مسئولیت شخصی مامورین و کارکنان ادارات و مسئولیت انفرادی یا تضامنی آنها مطرح می شود. علاوه بر مواردی که دستگاه های فوق وظیفه قانونی برای احداث و نگهداری راه دارند، ممکن است یک شخص حقوقی یا حقیقی غیر دولتی عهده دار وظیفه مزبور شود، در این صورت بحث مسئولیت این دسته از متصدیان راه به

عنوان متصدیان قراردادی راه و اجتماع یا عدم اجتماع مسئولیت آنان با متصدیان قانونی راه مطرح می‌شود. در تصادفات رانندگی، علاوه بر خسارات مالی و غیر بدنی، ممکن است خسارات بدنی به اشخاص وارد شود که در نظام حقوقی ما جبران آن در قالب پرداخت دیه صورت می‌پذیرد، با توجه به ابهامات و بحث‌هایی که در خصوص ماهیت حقوقی دیه و مجازات بودن آن مطرح است، این نظر غالب در روی قضائی وجود دارد که نمی‌توان شخص حقوقی را به پرداخت دیه محکوم نمود بلکه بایست حکم به محکومیت مدیر یا کارمند شخص حقوقی صادر نمود.

هرساله شهرداری‌ها آمار بالایی تصادفات رانندگی و فوت و جرح هزاران نفر از هموطن‌هایمان هستند. بر اساس گزارش سازمان پزشکی قانونی کشور در سال (۱۳۹۴)، ۱۶ هزار و ۵۸۴ نفر در حوادث رانندگی جان خود را از دست دادند که نسبت به سال قبل ۶/۶ درصد کاهش داشت اما مصدومان این حوادث در این مدت ۲/۸ درصد افزایش یافت. براساس این گزارش از کل تلفات حوادث رانندگی ه امسال، ۱۰ هزار و ۸۶۰ نفر در مسیرهای بین شهری، ۴ هزار و ۴۵۳ نفر در مسیرهای درون شهری، هزار و ۱۸۸ نفر در جاده‌های روستایی و ۸۳ نفر در مسیرهای نامعلوم جان باخته‌اند.

عوامل متعددی در این تصادفات مرگبار دخالت دارند که هم از عوامل انسانی و عوامل غیر انسانی است، براساس تحقیق صورت گرفته سهم تصادفات فقط با عوامل انسانی ۵۷ درصد و سهم تصادفات با مجموع عوامل انسان و راه ۲۶ درصد در حوادث جاده‌ای در ایران می‌باشد. بنابراین علاوه بر نقش عامل انسانی راننده در وقوع تصادفات رانندگی، عوامل دیگری به ویژه عامل راه می‌تواند تأثیرگذار در وقوع تصادف یا تشدید تصادف و زیانهای ناشی از آن، به عنوان مثال ممکن است

علت منحصر یک حادثه تقصیر و بی احتیاطی راننده باشد، اما چنانچه به دلیل عدم نصب گاردریل، اتومبیل به دره سقوط نماید و در نتیجه نتایج حادثه بسیار شدیدتر شود، نقش و تأثیر عوامل راه مورد توجه کارشناسان تصادفات و محاکم قرار گرفته و در نتیجه در چنین مواردی یکی از عوامل مؤثر در حادثه و زیان به بار آمده را وزارت راه تعیین و حکم به محکومیت وزارت مزبور یا مدیر مربوطه صادر می‌شود. بر این اساس با توجه سهم مهم راه در تصادفات رانندگی، شناسائی اصول و قواعد احترام حاکم بر مسئولیت متصدیان راه و مبانی حقوقی این مسئولیت از یک طرف و چگونگی تقسیم مسئولیت و شناسائی اشخاص مسئول از طرف دیگر یک امر مهم و اساسی است که در این اثر در صدد بررسی آن هستیم.

موضوع تصادفات رانندگی به عنوان یک واقعیت تلخ جامعه ما است که میراث نامیمون اما اجتناب ناپذیر انقلاب صنعتی و تحولات صنعتی در جهان و کشور است، بی تردید در کنار عامل انسانی، عوامل دیگری نیز نظیر راه در این تصادفات دخالت و تأثیر دارند، از آنجا که امر احداث و نگهداری و تعمیر راه ها بر عهده نهادهای عمومی و نیز اشخاص حقوقی خصوصی (در تالهای حقوقی مربوط) است و این نهادهای متولی و متصدی راه دارای وظایف قانونی خاصی برای ساخت استاندارد راه و نیز ایمن سازی آنها می‌باشند، وقوع حوادث رانندگی می‌تواند در مواردی متأثر از نقص راه یا عدم ایمن سازی راه باشد.

از طرفی به جهت سابقه تجربی قریب ۱۵ ساله اینجانب به عنوان مدیرکل حقوقی یکی از مهمترین متصدیان راه یعنی وزارت راه و ترابری (راه و شهرسازی)، همواره با این موضوع مهم مسئولیت متصدیان راه در حوادث رانندگی مواجه بوده و مسائل حقوقی متعددی در این خصوص مطرح و تشتت آراء قضائی در برخی

موارد مشاهده می‌شود، لذا یکی از مهمترین دغدغه‌های نگارنده بررسی جنبه‌های حقوقی این مسأله بوده است.

پیوستگی این بحث با حقوق خصوصی از جهت لزوم جبران خسارت زیاندیدگان و پیوستگی آن با حقوق عمومی از جهت مسئولیت مدنی دولت به دلیل ماهیت دولتی یا عمومی متصدیان قانونی راه، مطلوبیت انتخاب موضوع را برای نگارنده بیشتر می‌نمود.

هدف از انتخاب این موضوع بررسی و شناسایی مسئولیت متصدیان راه با توجه به اصول و قواعد مسئولیت مدنی و قواعد حاکم بر مسئولیت مدنی دولت و تحلیل این مسئولیت با توجه به تغییرات و تحولات صورت گرفته در قوانین موضوعه است. بویژه مسأله مسئولیت دولت دارای قواعد خاص خود است که در این اثر به بررسی اعمال این قواعد نسبت به مسئولیت متصدیان دولتی یا عمومی و نیز مسئولیت شخصی کارکنان آنها پرداخته می‌شود.